

απόψεις

Δημοψήφισμα: Ουσία και προσχήματα

Στην ετήσια γενική συνέλευση του ΣΕΒ, ο Πρόεδρος του Δημήτριος Δασκαλόπουλος εισηγήθηκε τη διενέργεια δημοψηφίσματος με ερώτημα, αν οι Έλληνες επιθυμούμε να προχωρήσουμε στον δρόμο που επιβάλλει η ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας, με τους όρους και τις θυσίες που απαιτεί η παραμονή στην ευρωζώνη ή αποχωρούμε και πορευόμαστε πλέον μόνοι, χωρίς τους όρους αλλά και χωρίς τα δισεκατομμύρια των εταίρων μας, ακολουθώντας έναν δρόμο που οδηγεί στο περιθώριο και την εξαθλίωση. Δεν θα ασχοληθούμε με τον μάλλον προσχηματικό χαρακτήρα του ερωτήματος. Θεωρούμε ότι ουδείς Έλληνας επιθυμεί τον δρόμο της εξαθλίωσης.

Περισσότερο ενδιαφέρον έχει η διαφαινόμενη από τις διαρροές και τις δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου, αντίδραση του πρωθυπουργού, ο οποίος δεν φάνηκε καταρχήν αρνητικός στο ενδεχόμενο. Αποτέλεσμα της θέσης αυτής ήταν ότι το θέμα του δημοψηφίσματος για τον μεσοπρόθεσμο οικονομικό σχεδιασμό και το «Μνημόνιο II» κυριάρχησε στην πολιτική ατζέντα των ημερών.

Το θέμα του δημοψηφίσματος ρυθμίζεται στο άρθρο 44 παρ.2 του Συντάγματος, μετά και την αναθεώρησή του, κατά το έτος 1986.⁽¹⁾

Από την απλή ανάγνωση των διατάξεων του άρθρου 44 παρ.2 Σ., συνάγεται ευθέως ότι ο συνταγματικός νομοθέτης έχει αποκλείσει την περίπτωση διεξαγωγής δημοψηφίσματος με πρωτογενή πρωτοβουλία του λαού. Η διεξαγωγή δημοψηφίσματος εξαρτάται από τον συσχετισμό των κομματικών δυνάμεων στη Βουλή. Και στις δυο περιπτώσεις δημοψηφίσματος που προβλέπονται στο άρθρο 44 παρ.2 Σ. αποφασίζουν όργανο είναι η Βουλή. Στην πρώτη περίπτωση, κατά την οποία δημοψήφισμα προκυρήσσεται με διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας μετά από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των Βουλευτών,

¹

Άρθρο 44

...2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα, ύστερα από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των Βουλευτών, που λαμβάνεται με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Δημοψήφισμα προκηρύσσεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με διάταγμα και για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, εκτός από τα δημοσιονομικά, εφόσον αυτό αποφασιστεί από τα τρία πέμπτα του συνόλου των Βουλευτών, ύστερα από πρόταση των δύο πέμπτων του συνόλου και όπως ορίζουν ο Κανονισμός της Βουλής και νόμος για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής. Δεν εισάγονται κατά την ίδια περίοδο της Βουλής περισσότερες από δύο προτάσεις δημοψηφίσματος για νομοσχέδιο.

ενώ προηγείται πρόταση του υπουργικού συμβουλίου, είναι προφανές ότι η υπερψήφιση της κυβερνητικής πρότασης συνιστά κατ' ουσία και ψήφο εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση που προτείνει το δημοψήφισμα.

Η διαδικασία που προβλέπει ο συνταγματικός νομοθέτης συνάδει με την κοινοβουλευτική αρχή (άρθρο 84 Σ.) και κυρίως συνιστά όμοιοι αποτελέσματος διαδικασία με αυτή που προβλέπεται στο άρθρο 41 παρ. 1 Σ., κατά το οποίο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με πρόταση της κυβέρνησης που έχει ψήφο εμπιστοσύνης διαλύει τη Βουλή για ανανέωση λαϊκής εντολής. Η περίπτωση του δημοψηφίσματος που εξετάζουμε καθώς και αυτή του άρθρου 41 παρ. 1 Σ. αφορά σε εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας.

Στο άρθρο 44 παρ. 2 Σ. προβλέπεται και η διαδικασία διενέργειας δημοψηφίσματος για σοβαρό κοινωνικό θέμα, εκτός από τα δημοσιονομικά, με απόφαση των τριών έμπιπων του συνόλου των βουλευτών, περίπτωση που δεν δύναται να εφαρμοσθεί στις υπό κρίση συνθήκες που αφορούν κυρίως στο δημόσιο έλλειμμα.

Ανεξαρτήτως της θεωρητικής συζητήσεως για τον χαρακτήρα του δημοψηφίσματος ως δεσμευτικού ή συμβουλευτικού, η πολιτική συζήτηση των ημερών γεννά ορισμένες ερωτήσεις.

Η διενέργεια δημοψηφίσματος, όπως ρυθμίζεται για εθνικά κρίσιμα θέματα εξαρτάται κατ' ουσία από το πλειοψηφικό κόμμα και την πολιτική βούληση του πρωθυπουργού και της κυβέρνησής του.

Αν ο πρωθυπουργός αισθάνεται ότι κινδυνεύει η νομιμοποίηση της κυβέρνησής του, τότε γιατί δεν προκηρύσσει εκλογές; Έτσι θα επιτευχθούν δύο πράγματα. Πρώτον, η κυβέρνηση και κυρίως το σημερινό κόμμα εξουσίας θα αναγκασθεί να εξηγήσει αν, πού και γιατί η αρχική πολιτική της οικονομικής ανάκαμψης απέτυχε. Με τον τρόπο αυτόν, θα αναληφθεί συλλογικά η πολιτική ευθύνη και θα παύσει η εντός του κόμματος μάχη των χαρακωμάτων. Δεύτερον, το πλειοψηφούν κόμμα, όπως και κάθε άλλο κόμμα που επιθυμεί να διεκδικήσει ρόλο, θα υποχρεωθεί να συντάξει και παρουσιάσει πλήρες πρόγραμμα προτάσεων για την άρση του αδιεξόδου, ώστε να κρίνει ο κυρίαρχος λαός την προσδοκώμενη αποτελεσματικότητα των μέτρων.

Αν πάλι ο πρωθυπουργός επιθυμεί να χρησιμοποιήσει το δημοψήφισμα ως μέθοδο επιβεβαίωσης της πολιτικής νομιμοποίησης των κυβερνητικών επιλογών, τότε θα πρέπει να αναλογισθεί ότι ο οικονομικός σχεδιασμός και η οικονομική επιβίωσή του ελληνικού κράτους είναι τόσο περίπλοκα ζητήματα ώστε να μην δύνανται να απαντηθούν σε προσχηματικού χαρακτήρα δημοψηφισματικά ερωτήματα. Εκτός, αν η κυβέρνηση επιθυμεί να ρωτήσει τον ελληνικό λαό, αν πρέπει να ανασυγκροτηθεί επιτέλους ο φοροεισπρακτικός μηχανισμός. Αν πρέπει να περιορισθεί το σπάταλο κράτος. Αν πρέπει να παρασχεθούν αναπτυξιακά κίνητρα επιχειρηματικής χωροθέτησης. Αν πρέπει να συγχωνευθούν ή περιορισθούν οι πολυπληθείς δημόσιοι οργανισμοί. Αν πρέπει να επιδιώξει πολιτικό διάλογο για την επιβίωση της χώρας κ.ο.κ.

Όμως οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά, ιδίως στο ερώτημα για ειλικρινή διάλογο όλου του πολιτικού κόσμου, δεν μπορεί παρά να είναι και είναι, όπως τουλάχιστον δημοσκοπικά καταγράφονται, θετικές. Εξάλλου, διάχυτη ήταν η απογοήτευση των πολιτών, την προηγούμενη Παρασκευή, μετά την αποτυχημένη συνάντηση των πολιτικών αρχηγών υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Οπότε προς τί η συζήτηση για το δημοψήφισμα;

Ασπασία Κων. Μάλλιου